

Tutu ñanqoó ti'ví taPablo kuaq'an ña nda'aq taTimoteo

Xí'in tq'on yó'o taPablo chíndeé ra taTimoteo

¹ Yi'i, taPablo, t̄apóstol xí'in ndayí Jesucristo kúu j̄, chi saá Ndios xí'in Jesucristo s̄akuiso chiño ra yi'i. Ndios kúu T̄a t̄a S̄akaku mii yó noq ña qn vá'a, ta Jesucristo táxi ra ña kúndaq ini yó ndí ndixa kasa ndivi ra ña ndáti mii yó x̄a'q ña kándixa yó ra.

² Chíndeé j̄ yó'ó, taTimoteo, t̄a t̄a yóo ndatán yóo sa'ya mii j̄. Ta yi'i, ndatán yóo yivá mii ún saá n̄ixijo j̄ xí'in ún s̄aná'a j̄ yó'ó x̄a'q yichí Jesucristo. Ta vitin kóni j̄ ndí Ndios Yivá yó xí'in Jesucristo t̄a xá'nda chiño noq yó, ná kundá'ví ini ra koni ra yó'ó, ná ke'é ra ñavá'a xí'in ún, ta ná taxi ra ña koo v̄a' ini ún. Saá ná koo.

Sava njivi na sáná'a x̄a'q yichí Jesucristo ká'q'an na tq'on ña qn siví ñandaq kúu

³ K̄ivj̄ t̄a'án k̄a kee j̄ ñoo Éfeso ta kixaa j̄ ñii xiiña noq ño'q n̄aní Macedonia yó'ó, ta ndukú j̄ ñavá'a noq yó'ó ña kindoo k̄a ún ñoo Éfeso. Saá chi kóni j̄ ña k̄a'qan ún xí'in njivi na sáná'a tq'on ña qn vásá yóo yu'ú xí'in tq'on ña ndaq ndino'o x̄a'q yichí Jesucristo. K̄a'qan ún xí'in nayó'o ña sandakoo na, ta qn saná'a k̄a na tq'on yó'ó, chi qn siví ñandaq kúu ña.

⁴ Ta k̄a'qan ún xí'in na ña qn chikaq so'o na cuento yatá ña qn kqó x̄a'q. Ta ndato'ón ún xí'in

na ndí on chikaq̄ na ndee^q x̄aq̄ ña sakua'á na yu kúu naxij̄ sikuá na. Saá chi x̄aq̄ ña ké'é njivi saá kíxá'á na x̄'in tq̄'on káni tá'an na x̄'in tá'an na, ta ñayó'o ndq̄ lo'o on vása chíndeeé ña na ña va'a kutak̄ na yich̄ Ndios. Chi ndasaá kuiti ña kándixa yó Jesucristo kúu ña chíndeeé yó ña va'a kutak̄ yó yich̄ Ndios.

⁵ Ta ña xín̄ ñó'ó ní noq̄ i kúu ña chindeé ún nañani yó x̄'in náki'v̄ yó ña ndixa kuki'vi ini na koni tá'an na. Tá vivíi ndii nakoo ním̄a na, ta on kqó x̄aq̄ ña ním̄a mji na chikaq̄ ña kuächchi kuiso na, ta ndino'o ini na kandixa na Ndios, ta saá kukomí na ndee^q ña ndixa kuki'vi ini na koni tá'an na.

⁶ Ta sava njivi xa sandakoo na ña va'a kutak̄ na x̄'in tá'an na, ta vitin ndasaá kuiti náa na x̄'in ink̄a njivi x̄aq̄ ña on vása ndáya'ví.

⁷ Nanjivi yó'o kóni na kuu na maestro ña saná'a na ndayí Ndios ña njitaa t̄Moisés x̄inq̄'á, ta on vása xín̄ na ña ká'q̄an na, ni on vása kúndq̄a ini na x̄aq̄ tq̄'on sáná'a na, vará xáni sjn̄i na ndixa tq̄'on ña ndq̄a sáná'a na.

⁸ Xín̄ yó ndí ndayí ña x̄a'nda chiñ̄o Ndios x̄inq̄'á kúu ña va'a. Ta saá ni, tá on vása xín̄ yó yu kúu x̄aq̄ chindú'u Ndios ndayí ra, ta ndasaá kuiti kísa ndivi yó ña ndatán xáni sjn̄i mji yó, ta saá ndixa kuq̄'an yó yich̄ on vá'a.

⁹ Ndixa xín̄ ñó'ó kundq̄a ini yó yu kúu x̄aq̄ ña chindú'u Ndios ndayí. On sjiví x̄aq̄ njivi nandaa na kísa ndivi ña kóni Ndios kúu ña chindú'u ra ndayí. Ta chindú'u ra ndayí x̄aq̄ njivi na toon ní ini, ta x̄aq̄ njivi na on x̄iin kasa ndivi ña kóni Ndios, ta x̄aq̄ njivi na on v̄a'a, ta x̄aq̄ njivi na kí'vi ní kuächchi, ta x̄aq̄ njivi na on x̄iin kasa tq̄'o Ndios,

ta xaq'aq nivi na xáku ndaa noqo ndi'i ñava'a Ndios,
ta xaq'aq nivi na xá'ni yivá si'i miji, ta xaq'aq nivi na
xá'ni inkä nivi,

¹⁰ ta xaq'aq taea taea kí'vi kuächi xí'in ña'aq ñá on
siví ñásí'i ra kúu, ta xaq'aq ña'aq ñá kí'vi kuächi
xí'in inkä taea taea on siví yij ñá kúu, ta xaq'aq taea
taea kí'vi kuächi kini xí'in inkä taea, ta xaq'aq ña'aq
ñá kí'vi kuächi kini xí'in inkä ña'aq, ta xaq'aq nivi
na tíin inkä nivi ña taan se'é ña'á na,* ta xaq'aq
nivi na ká'an to'on vatá xí'in nivi, ta xaq'aq nivi na
ndákuijn to'on vatá noqo nachiño, ta xaq'aq nivi na
sáqa ini xíni to'on ndaqä ña sáná'a yó. Xaq'aq ndi'i
nivi na ké'é ña on vá'a yó'o, Ndios chindú'u ra
ndayí ña ka'nda chiño noqo na ña on ke'é na saá.

¹¹ Ta nivi na ké'é ña on vá'a yó'o on vasa yóo
yu'u na xí'in to'on ña sáná'a yó, ña kúu to'on ña
ndaqä, ña va'a, ña livi ní. Ta miji to'on va'a yó'o
kúu ña ká'an ndoso i noqo nivi, chi Ndios sakuiso
chiño ra yi'i ke'é i saá.

Ta Pablo táxi ra ña téxa'vi ña'á nda'aq Jesucristo

¹² Táxi i ña téxa'vi ña'á nda'aq Jesucristo, taea
taea taea ndeeq nda'aq i, chi xáni ini ra ndí yi'i kúu
tandaqä, taea taea ndixa kasa ndivi va'a chiño ra, ta
nikaxin ra yi'i kuu i taea kisa chiño noqo ra.

¹³ Ñava'a yó'o ke'é ra xí'in i, vará kuiya niya'a
xíkuu i taea taea nikä'an ña on vá'a xaq'aq ra, ta
saxo'vi ni i nivi na ndíkon yichi ra, ta nikä'an i
to'on ndiva'a xí'in ra. Ta saá ni, Ndios kisa ká'no

---

* **1:10** Nivi na tíin inkä nivi ña taan se'é ña'á na, ké'é na saá chi
kóni na kasa nduxä na xí'in na ña kasa chiño na noqo na, án kóni
na ndukú na sj'ún xaq'aq na.

ini ra xaq'aj, chi ña on vá'a yó'o ke'éj kívi tą'án ką kandixa j Jesucristo, ta tąa tą naa ini xíkuu j.

14 Vará ndą ñii ñava'a on vásá ní-ke'éj noq̄ ra ñakán ke'é rä ñava'a xí'in j, ta kuq'ą ní ñava'a xa ke'é Jesucristo xí'in j. Ta tąxi ra ndeeñ na kuchiño kandixa j ra, ta tąxi ra ndeeñ na kuchiño kuki'vi ini j koni j nívi. Ta ndi'i ñava'a nąki'in j kíxi ña noq̄ Jesucristo.

15 To'on ña ndaq̄ ña xíni ñó'ó kandixa va'a yó káchí ña saá: Jesucristo kíxaq̄ ra ñoyívi yó'o ña sakaku ra nívi na kómí kuachi. Ta yi'j, xíkuu j ñii tąa tą xíkomí kuq'ą ní kuachi, chi ndixa xíkuu j ñii tąa tą on vá'a ní ką noq̄ ndi'i inkä nívi.

16 Ta Jesucristo kísa ká'no ini ra xaq'aj ndi'i ña on vá'a ke'éj. Ta ñava'a ke'é ra xí'in j sáná'a ndí tą ká'no ní ini kúu ra. Ta saá ndi'i nívi kúchiño kundaq̄ ini na ñii kíva ndatán kísa ká'no ini Jesucristo xaq'aj, saá kúchiño kasa ká'no ini ra xaq'aj ndi'i nívi na ndino'o ini kándixa Jesucristo, ta saá kutakü na xí'in ra ndi'i saá kívi ña vaxi.

17 Xaq'aj ñava'a yó'o, jná kasa ká'no yó Ndios! ¡Chi Ndios kúu táká'no ní, tąa tą ndi'i saá kívi xá'nda chiño noq̄ ndi'i yó, ta kúu ra tąa tą xa tákü ndi'i saá kívi xína'á, ta kutakü ką ra ndi'i saá kívi ña vaxi! Ta Ndios ndino'o, on kúchiño koni yó ra xí'in nduchü noq̄ yó, ta ñii laá ra saá kuiti kúu Ndios, tąa tą ndichí ní sinj kúu ra. ¡Ná naki'in Ndios ndi'i ñato'o! ¡Ná kanoo sítón to'on ra ndi'i saá kívi ña vaxi! ¡Saá ná koo!

18 Timoteo, ndatán yóo sa'ya miij yóo ún, ta vitin sákuiso chiño j yó'o ña kasa ndivi ún chiño ña ndato'on j xí'in ún ña nítaa j noq̄ tutu yó'o. Chiño va'a yó'o ñii yu'ú yóo ña xí'in to'on ña tąxi Níma Ndios ña níkä'an nañani yó xaq'aj mii ún

ku^{ij}ya niya'a. Va'a ná chika^q ún nde^q ña kasa ndivi ún tq'on yó'o, x^{aq}'a ña kundeé ún no^q ña qn v^a'a.

¹⁹ Ná chindeé tq'on ña n^{aki}'in ún ña kandixa ndino'o ini ún Jesucristo ta vivíⁱ ko'ón ún yichi ra. Ta saá qn ko^ó x^{aq}'a ña níma^q ún sakuiso ña ku^{aq}chi s^{at}q m^jí ún. Nixijo n^{ivi} na qn vasa ní-ke'é saá. Vará kúndaq ini na yu kúu ñav^a'a, ta ni-xiin na kasa ndivi na ña. Ta x^{aq}'a ñayó'o, ndi'i x^{aq}'a ña kándixa na Jesucristo. Nd^{at}án n^{it}ani ñii barco xí'in ña n^{indo}'o nó no^q takuií mⁱⁿⁱ, saá n^{indo}'o ña.

²⁰ Ñii k^j'va saá n^{indo}'o o^vi taa t^{aq} kúu t^{aq}Himeneo xí'in t^{aq}Alejandro, ta x^{aq}'a ñayó'o n^{ataxi}j o^vi ra saá nda'^q ñaníma^q ndiva'a ká'no Satanás ña saxo^vi ña'á ña. Saá chi kóni^j ña o^vi tayó'o sakuá'á ra ña qn k^{aq}'an ra tq'on ndiv^a'a xí'in Ndios.

2

Ta Pablo ká'an ra ndasaá va'a ka'an yó xí'in Ndios

¹ Nañani yó xí'in nák^j'v^a yó, ña si'n^a ndukú^j no^q ndó'ó kúu ña k^{aq}'an ndó xí'in Ndios x^{aq}'a ndi'i n^{ivi}. K^{aq}'an ndó kuaku ndá'ví ndó no^q ra x^{aq}'a n^{ivi}, k^{aq}'an ndó ndukú ndó ñav^a'a no^q ra x^{aq}'a na, k^{aq}'an ndó ndukú ndó no^q ra ña chindeé ra na, ta taxi ndó ña táxa^vi ña'á nda'^q ra x^{aq}'a ndi'i ñav^a'a ke'é ra.

² Ndukú ndó ñav^a'a no^q Ndios x^{aq}'a ndi'i narey xí'in ink^a na xá'nda chiño no^q yó. Ndukú ndó ñav^a'a yó'o no^q Ndios x^{aq}'a ña qn kóo ku^{aq}chi ni qn kóo ink^a ña sandi'i ini m^jí yó. Ta saá xí'in ñato^ó ní ini yó kutak^u yó xí'in ndi'i n^{ivi}, ta xí'in

ña ndino'o ini yó kasa ká'no yó Ndios ta va'a kundikon yó yichi ra.

³ Tá kísa ndivi yó ndi'i ñayó'o, ta ñava'a ní kúu ña, ta Ndios, Taq tə Sákaku mii yó, kúsij ini ra xini ra ñava'a yó'o.

⁴ Saá chi Ndios kóni ra sakaku ra ndi'i njivi, ta kóni ra ndi'i njivi tondaq na kundaq ini na yu kúu ñandaq.

⁵ Chi ndixa ñii laá kúu Ndios, ta ñii laá kúu taa tə kúchiño sanakutá'an va'a njivi xí'in Ndios. Ta taa tə kúchiño ke'é saá kúu Jesucristo,

⁶ chi Jesucristo taxi xí'in mii ra, njivi i ra xa'a ña kuchiño sakaku ra ndi'i njivi noo ndee ña on vá'a. Ta saá kíji chítóni Ndios, taxi ra ña kundaq ini yó xa'a ñava'a ke'é Jesucristo, ta taxi ra ña ndato'on yó xí'in njivi xa'a ra.

⁷ Ta xa'a ñayó'o Ndios sakuiso chiño ra yi'i ña ka'an ndoso i to'on ra, ta nikaxin ra yi'i kuu i tlapóstol tə xíka chiño noo ra. Ta Ndios sakuiso chiño ra yi'i ña saná'a i njivi na on vasa kúu najudío ña kúchiño kundaq ini na yu kúu ñandaq ta ndasaá kúchiño kandixa na Jesucristo. Jesucristo xini ra ña ndixa ndaq kúu to'on yó'o ña niká'an i xí'in ndó, on siví to'on vatá kúu ña.

⁸ Ñayó'o kóni yi'i ke'é ndó: Ndi'i saá xiiña noo nákuatá'an ndó xa'a ña kasa ká'no ndó Ndios, ta natqa na tákü ndatán kóni Ndios, va'a ndaní'i na nda'a na ta ka'an na xí'in Ndios. Ta natqa yó'o on vá'a kusaq ini na koni na inkä njivi, ni on vá'a kani tá'an na xí'in njivi.

⁹ Ta ndi'i xiiña noo nákuatá'an ndó xa'a ña kasa ká'no ndó Ndios, ñayó'o kóni yi'i ña ke'é náña'a: Va'a kundixin to'o ná tikotq, tikotq to'o ña xini

ñó'ó ná xaq'aq chiño ña kísa ndivi ná, tikoto ña on chinoo njino ñato'ó ná noq inka njivi. Ta saá on xjini ña kundixin ná tikoto ña yá'ví ní, ni on kasa ndivi ná xí'in yisi sinjí ná ndatán ké'é náñ'a'q ná kóni kasa ká'no xí'in mji noq njivi ña koto ndaa na náyó'o, ni on chindoo ndaa ná xí'in mji ná ña kúu oro yá'ví ní án yuq̃u livi ña yá'ví nqaní perla xaq'aq ña koto ndaa njivi náyó'o.

¹⁰ Saá chi mji ña ndixa ndásá livi ní náñ'a'q kúu chiño va'a ké'é ná, ndatán yóo chiño noq náñ'a'q ná ndixa kísa ká'no Ndios ta va'a kuq'an ná yichíra.

¹¹ Ta kiví sákuá'á náñ'a'q to'on ña ká'an xaq'aq yichí Ndios, ta xínjí ñó'ó tásijín koo ná ta xí'in ñato'ó ní ini ná konjí so'o ná to'on yó'o.

¹² Ta yí'i, on vásá táxi i ndayí nda'a'q náñ'a'q saná'a ná natqa ve'e noq nákutá'an njivi kasa ká'no na Ndios, ni on vásá táxi i ndayí nda'a'q náñ'a'q ka'nda chiño ná noq natqa, ta xínjí ñó'ó tásijín koo ná.

¹³ Saá chi Ndios si'na kísa va'a ra tāAdán, ta saá kísa va'a ra ñáEva.

¹⁴ Ta ñandiva'a ká'no Satanás on siví si'na sandá'ví ña tāAdán, chi si'na sandá'ví ña ñáEva. Ta ñáyó'o xíkuu ñá si'na nqakava xí'in ña on vá'a.

¹⁵ Ta saá ni, Ndios sakaku ra náñ'a'q kiví kaku sa'ya ná, tá ke'é ná saá: Xínjí ñó'ó kuu ná náñ'a'q ná ndi'i saá kiví kándixa Jesucristo, ta xínjí ñó'ó kuu ná náñ'a'q ná kí'vi ini xínjí ná inka njivi, ta xínjí ñó'ó kuu ná náñ'a'q ná tákü to'ó ndatán kóni Ndios.

3

To'on yó'o ká'an ndasaá xínjí ñó'ó kutaku

na ndíso chiño xí'in natá'an na na kándixa Jesucristo

1 Tó'on ña ndixa ndaq káchí ña saá: Tá yóo natäa na kóni kuiso chiño xí'in natá'an na na kándixa Jesucristo, ta chiño ña kóni na kasa ndivi nayó'o kúu ñii chiño va'a ní.

2 Ta ñii ñii tā ndíso chiño xí'in natá'an ra na kándixa Jesucristo xín̄i ñó'ó kuu ra tāta tāndaq, taa tā kánóo va'a tó'on xá'a noq nívi. Ta ñii ñii tāyó'o xín̄i ñó'ó kukomí ra ñii lágá kuiti ñásí'í mii ra. Ta xín̄i ñó'ó kuu ra tāta tā násita xí'in mii noq ña qn vá'a, ta xín̄i ñó'ó kuu ra tāta tā si'ná xáni sín̄i yu kúu ña va'a ke'é ra, ta saá kísa ndivi ra ña xín̄i ñó'ó ká. Xín̄i ñó'ó kuu ra tāta tā va'a tó'o tákü noq nívi, taa tā va'a náki'in nívi na kíxaá ve'e ra. Ta xín̄i ñó'ó kuu ra tāta tā xa yóo ti'va ndasaá va'a saná'a ra nívi.

3 Ta qn vá'a kuu ra tāta tā xí'i ní, ni qn vá'a kuu ra tāta tā kama ní sáq ini, ta káni tá'an ra xí'in nívi, ni qn vá'a kuu ra tāta tā sándá'ví nívi xá'a ña ki'in ra si'ún nda'a na. Ta xín̄i ñó'ó kuu ra tāta tā vitá ini, tāta tā xí'in ñato'ó nákuatá'an xí'in nívi, tāta tā qn vásá kútoo ní kukomí kuq'a ní si'ún.

4 Ta xín̄i ñó'ó kuu ra tāta tā ndixa ní'i va'a yichi xí'in nave'e mii ra, ta xín̄i ñó'ó kuu ra tāta tā xín̄i va'a ndasaá ka'nda chiño ra noq sa'ya ra, ta ñakán nasq'ya ra yó'o va'a kasa ndivi na chiño kóni ra, ta va'a tó'o kutakü na noq ndi'i nívi.

5 Saá chi tá yóo tāta tā qn vásá kúchiño kuni'i va'a yichi xí'in nave'e mii ra, ta tāyó'o qn kuchiño ra kuni'i va'a ra yichi xí'in natá'an ra na kándixa Jesucristo.

6 Ñii ñii tāta tā ndíso chiño xí'in natá'an ra na kándixa Jesucristo, qn vá'a kuu ra tāta tā sakán

kixá'á kándixa Jesucristo. Saá chi yiyo ní kixá'á ra kasa ká'no xí'in mii ra xaq'a ña kísa ndivi ra chiño ká'no, ta Ndios saxo'ví ra taea taea kísa ká'no xí'in mii. Saá chi kuiya xiná'á ñanímä ndivä'a ká'no kísa ká'no xí'in mii ña noq Ndios, ta Ndios ká'an ra ndí ndixa saxo'ví ní ra ñandivä'a xaq'a kuächi yó'o.

⁷ Saá tuku ñii ñii taea taea ndiso chiño xí'in natá'an ra na kándixa Jesucristo xíní ñó'ó kuu ra taea taea kánoo va'a to'on xaq'a noq inka njivi na on vasa kándixa Jesucristo. Ta xíní ñó'ó vivíi kutakü ra ña on sakuka'an ra noq ra noq njivi, ta xaq'a ñayó'o ñanímä ndivä'a ká'no on kuchiño ña sandá'ví ña ra.

To'on yó'o ká'an ndasaá xíní ñó'ó kutakü njivi na chindeé natá'an na na kándixa Jesucristo

⁸ Ta saá tuku ñii ñii taea taea nákuiso chiño ña chindeé ra natá'an ra na kándixa Jesucristo xíní ñó'ó kuu ra taea taea to'ó, ta síkón kánoo ñato'ó ra noq ndi'i njivi, ta kuu ra taea taea ndixa kísa ndivi to'on ña ká'an ra. Ta xíní ñó'ó kuu ra taea taea on vasa xí'i ní, ni on vaa kuu ra taea taea sändä'ví njivi xaq'a ña ki'in ra si'ún nda'ä na.

⁹ Xíní ñó'ó kuu ra taea taea ndino'o ini kándixa to'on va'a xaq'a Jesucristo ña kúu to'on ña sanaatívi Ndios noq yó ña kundaa ini yó ña. Ta tayó'o xíní ñó'ó va'a kutakü ra xaq'a ña nímä mii ra on kuchiño ña chikaq ña kuächi satä ra.

¹⁰ Ta ñii ñii taea taea nákuiso chiño ña chindeé ra natá'an ra na kándixa Jesucristo, si'na xíní ñó'ó koto ndoso va'a ndó tayó'o. Ta taea taea va'a keta noq ña xito ndoso ndó ra, chi xí'in ña tákü ra kísa ndaq ña xaq'a ra ndí kúu ra taea taea va'a, taea ndaq, ta tayó'o, va'a sakuiso chiño ndó ra ña kasa ndivi

ra chiño ña chindeé ra natá'an ra na kándixa Jesucristo.

11 Ta ñii ki'va ndatán tákų tāa tā ndíso chiño yó'o, saá xín̄i ñó'ó kutakų ñii ñii ña'q ñá kísá chiño noq Ndios. Ñii ñii ñáñña'a yó'o xín̄i ñó'ó kuu ñá ñáto'ó, ta síkón kánoo ñato'ó ñá noq ndi'i njivi. Ta on vá'a kuu ñáñña'a ñá ká'qan to'on vatá xa'q ñjivi. Ta xín̄i ñó'ó kuu ñáñña'a ñá va'a násita xí'in mii noq ña on vá'a. Ta xín̄i ñó'ó kuu ñá ñáñña'a ñá vivíi kísá ndivi ndi'i chiño noq mii ñá.

12 Ta ñii ñii tāa tā nákuiso kasa chiño ña chindeé ra natá'an ra na kándixa Jesucristo, xín̄i ñó'ó kukomí ra ñii laqá kuiti ñásí'í mii ra, ta xín̄i ñó'ó kuni'i va'a ra yichí xí'in sá'ya ra, ta ñii ki'va saá xí'in inkä nave'e ra.

13 Ta ndi'i na ndíso chiño ña chíndeé njivi natá'an na na kándixa Jesucristo, tá va'a kísá ndivi nayó'o chiño ndíso na, ta ñakán kanoo va'a ñato'ó na noq njivi, ta saá tuku on kuyí ví na ndato'on na xí'in njivi xa'q Jesucristo, tāa tā kándixa na.

Nayó'o ká'qan xa'q to'on ndaq ña kándixa yó xa'q Jesucristo

14 Ndáti j ña yachí ni xaq j noq yóo ún, ta vitin tāa j to'on yó'o ña ti'ví j ña xaq ña nda'q ún,

15 chi tá on kuchiño xaq yachí j, ta xí'in to'on yó'o kundaq va'a ini ún ndasaá xín̄i ñó'ó kutakų ndi'i nave'e Ndios, na kúu ndi'i njivi na ndixa kándixa va'a Ndios tātákų. Chi ndi'i njivi na kándixa Jesucristo kúu nave'e Ndios, ta ndatán yóo yiton tón ñíndichi ma'ñó ve'e, ta ndíso nó ña, saá yóo njivi yó'o, chi ndino'o ini na kándixa na to'on Ndios, ta kísá ndivi na ña ká'qan ra. Ta

xí'in ña kéké' na saá, sáná'a na ndí ña ndixa ndaq
kúu tq'on Ndios.

¹⁶ Ndixa ña kákano ní kúu tq'on ña kándixa yó
xa'q yichi Jesucristo. Tq'on yó'o xinakaq se'é ña,
ta vitin Ndios sanaatjvi ra ña noq yó. Ta tq'on
kándixa yó xa'q Jesucristo káchí ña saá:
Ndios ndyu ra njivi, ta njixika ra noq njivi noq ño'o
yó'o.

Níma Ndios kjsa ndaq ña ndí tændii, ta on vásá
kómí kuächchi kúu ra.

Naángel xini na tayó'o.

Ta njivi na kándixa ña'á nik'a'an ndoso na xa'q ra
noq ink'a njivi na ndoo noo ink'a xiiña, na
on vásá kúu najudío.

Ta ñoyívi yó'o kuq'a ní njivi kändixa na ra.

Ta saá kée ra ñoyívi yó'o, ta ndaq ra ñoyívi njino,
noq yó'o ndi'i ñavq'a ña livi ña yé'e,
káchí tq'on ña kándixa yó.

4

*Tq'on yó'o kák'an ndí kívi ña vaxi
koo njivi na chikaq sq'o tq'on vatá*

¹ Níma Ndios nik'a'an kákín ña saá: Tá xa vaxi
yatín kívi sondí'í ñoyívi, ta sava njivi sandakoo
na yichi Jesucristo, ta chikaq sq'o na ña kák'an
ñanímä ña sándá'ví ña'á, ta kandixa njivi tq'on
ñanímä ndivq'a yó'o.

² Chikaq sq'o na tq'on ña kák'an njivi na vatá,
na qvì yu'u. Nanjivi na vatá yó'o qn kúchiño kq
kundaq ini na yu kúu ñavq'a, án ña qn vásá ke'é
na, ni ndaq lo'o qn vásá kúka'an kq noq na xa'q
ñanímä qn vásá ke'é na.

3 Nivi na vatá yó'o xá'nda chiño na ká'qan na ndí on vá'a tonda'q a taa xí'in ña'a, ta xá'nda chiño na ká'qan na ndí on vá'a kuxu yó sava ña va'a xíxi nivi. Ta on vá'a xá'nda chiño nayó'o, chi ndi'i ña xíxi nivi kúu ñavá'a taxi Ndios nda'q na. Ta saá miji yó, nivi na kándixa Ndios, ta kúndaq ini yó to'on ndaq, va'a kuxu yó ndi'i ña taxi Ndios nda'q yó. Ta saá tá taxi yó ña téxa'vi ña'á nda'q Ndios xá'q ña, ta va'a kuxu yó ña.

4 Saá chi ndi'i ña kísa va'a Ndios kúu ña va'a. Ta saá táná si'na taxi yó ña téxa'vi ña'á nda'q Ndios xá'q ña kuxu yó, ta va'a kuxu yó ña, chi on vá'a xaa noo yó ndaq ñii ñavá'a ña kúu ña níká'qan Ndios va'a kuxu yó.

5 Va'a kuxu yó ndi'i saá noq ñaxíxi, chi to'on Ndios xí'in to'on ña ká'qan yó taxi yó ña téxa'vi ña'á nda'q ra, ta ndasa ndii ña ndi'i ña kuxu yó.

To'on yó'o ká'qan ndasaá xínj ñó'ó kasa chiño ta Timoteo noq Jesucristo

6 Tá saná'a ún to'on yó'o noq nañani yó xí'in náñaa'q kí'vá yó, ta saá ndixa kuu ún taa taa va'a kísa chiño noq Jesucristo. Saá chi ndatán yóo ñavá'a xíxi ún ña taxi ndee nda'q ún, saá yóo to'on va'a ña kándixa ún ta sáná'a ún xá'q a yichi Jesucristo ña kúu yichi ndíkon ún.

7 On chikaq so'o ún cuento vatá ña on vasa ndáya'ví, ña kúu cuento ndató'on njiví ñoyívi yó'o na on vasa kándixa Ndios. Ta sakuá'á ún chikaq ún ndee xí'in miji ún ña va'a kutakü ún ndatán kóni Ndios.

8 Saá chi kuiti lo'o ndáya'ví ña chikaq ní yó ndee ke'é yó ejercicio xá'q ña on koo vitá yíkí koñu yó. Ta ví'í ní ká ndáya'ví ña chikaq yó ndee

ña sakuá'á yó kutakü yó ndatán kóni Ndios. Saá chi ña sakuá'á yó ndasaá va'a sakusij yó ini Ndios kúu ña chindeé mii yó kutakü ndino'o yó noq Ndios ñoyívi yó'o xí'in ñoyívi njino.

9 To'on yó'o kúu ña ndixa ndaq ta ndi'i njivi xíni ñó'ó na kandixa na ña.

10 Xaq'a ñayó'o chíkaq ní yó ndee kasa chiñó yó, ta kúndeé yó noq ndi'i ña xó'ví yó xaq'a to'on ña on vá'a ká'qan njivi xí'in yó. Kúndeé yó chi ndáti yó ta ndixa ndáa ini yó Ndios kasa ndivi ra to'on ra. Ta Ndios yó'o kúu taa tatáku, ta kómí ra ndee sakaku ra ndi'i njivi, ta ndixa sakaku ra ndi'i njivi na kándixa ña'á.

11 Xíni ñó'ó ún ka'nda chiñó ún ta saná'a ún ndi'i to'on yó'o noq njivi natá'an yó na kándixa Jesucristo.

12 Ta on taxi ún nda ñii njivi xaa noo na yó'ó xaq'a ña kúu ún talo'o. Ta xíni ñó'ó saná'a ún njivi xí'in ña va'a tákü ún. Ta xaq'a ña va'a tákü ún, sakuá'á njivi ká'qan na to'on va'a, ta sakuá'á na kasa ndivi na chiñó va'a. Ta sakuá'á na ndasaá va'a kuki'ví ini na koni na inkä njivi, ta sakuá'á na kandixa ndino'o ini na Jesucristo, ta sakuá'á na ndii kutakü na ndatán kóni Ndios.

13 Nda kiví vitin tända kiví xaa i noq yóo ún, ñayó'o xíni ñó'ó ke'é ún: Ka'ví ún to'on Ndios noq nañani yó xí'in náki'va yó, ta ndato'on ún xí'in na ña chikaq ún ndee ini na ña va'a kundikon na yichi Ndios, ta saná'a ún na ñandaq.

14 Ndios xa sani'i ra yó'ó ñii ndee va'a ña koni ñó'ó ún xaq'a ña kasa chiñó ún noq ra, ta on sandakoo ún koni ñó'ó ún ndee yó'o, ña kúu ña naki'in ún kiví naxikuq'a ñani yó chinóo na

nda'ą na s̄injí ún, ta n̄ikā'ąn na xí'in m̄ii ún t̄o'on ña k̄ee Ním̄a Ndios.

¹⁵ Chikaq̄a ún ndeeq̄ ta sakuá'á v̄a'a ún ndi'i ñayó'o ña ndátq̄on j̄ xí'in ún. Ta saá nañani yó xí'in náki'v̄a yó kundaq̄ ini na ndí v̄a'a vaxi kua'no ún xí'in ña kándixa ún ta ndík̄on ún yichi Jesucristo.

¹⁶ Kasa kuenda ún xí'in m̄ii ún ña v̄a'a kutak̄u ún, ta koto v̄a'a ún ña ndasaá kuiti t̄o'on ña ndaq̄ saná'a ún, ta vivíi k̄o'q̄on ún yichi Jesucristo, ta ndq̄ lo'o q̄on sandakoo ún ña. Tá kasa ndivi ún ñayó'o, ta sak̄aku xí'in m̄ii ún, ta saá tuku k̄aku n̄ivi na chikaq̄ so'o t̄o'on ña sáná'a ún.

5

To'on yó'o ká'ąn ndasaá v̄a'a kutá'an n̄ivi xí'in natá'an na na kándixa Jesucristo

¹ Qn k̄a'ąn kue'e ún xí'in ndq̄ ñii t̄axikuq̄a x̄a'ą ña q̄on v̄a'a k̄e'e ra, ta ndatán k̄a'ąn ún xí'in yivá m̄ii ún, saá xínj̄ ñó'ó k̄a'ąn ún t̄o'on t̄o'ó xí'in ndi'i t̄a t̄axikuq̄a. Ta ndatán k̄a'ąn ún xí'in nañani m̄ii ún, saá xínj̄ ñó'ó k̄a'ąn ún xí'in ndi'i t̄a t̄akuáchí.

² Ta ndatán k̄a'ąn ún xí'in si'í m̄ii ún, saá xínj̄ ñó'ó k̄a'ąn ún xí'in ndi'i náña'ą náxikuq̄a. Ta ndatán k̄a'ąn ún xí'in náña'ą k̄i'v̄a m̄ii ún, xí'in ñato'ó, ta xí'in ñandii, ñii k̄i'v̄a saá xínj̄ ñó'ó k̄a'ąn ún xí'in ndi'i náña'ą nákuáchí.

³ Tá yóo náña'ą ná ndixa n̄indq̄ mató'ón, chi n̄ixi'i yij̄ ná, ta q̄on k̄o'o nave'e ná, ta xínj̄ ñó'ó nañani yó xí'in náki'v̄a yó chindeé na náña'ą yó'o.

⁴ Ta saá ni, tá náña'ą ná n̄ixi'i yij̄ yó'o kómí ná s̄a'ya ná, án s̄a'ya ñani ná, ta nas̄a'ya náña'ą yó'o

kúu na si'na xíñi ñó'ó chindeé na náña'a yó'o, ná kúu si'í na án xítan na. Ta xí'in ña ke'é na saá, cha'vi na xá'a ñavá'a ke'é yivá si'í na án xii xítan na xí'in na kívi xá'no na. Ta njivi na kísa ndivi ñavá'a xá'a ña chindeé na yivá si'í na, nayó'o sákusij na ini Ndios.

⁵ Ta náña'a ná ndixa njindoo mató'ón, chi nixi'i yiji ná, ta on kóó nave'e ná, ta nayó'o ndixa ndáa ini ná Ndios ta ndiví ñoo ká'än ná xí'in Ndios, ta ndukú ná noq̄ ra ña chindeé ña'á ra.

⁶ Ta saá ni, yóo sava náña'a ná nixi'i yiji, ta ndasaá kuiti sákusij ná ini mii ná, ké'é ná ndatán kóni yikí kóñu mii ná, ta nayó'o ndatán yóo ná nixi'i noq̄ Ndios, saá yóo ná, vará tákü kā ná noyívi yó'o.

⁷ To'on yó'o ka'nda chiño ún noq̄ nañani yó xí'in náki'vá yó, na kúu nave'e náña'a ná nixi'i yiji, chi nayó'o xíñi ñó'ó kasa ndivi na ñavá'a. Ta saá on kóó xá'a ña chikaq̄ njivi kuächchi sata na.

⁸ Saá chi tá yóo njivi na ká'än, káchí na kándixa na Jesucristo, ta on xjin na chindeé na nave'e mii ná, ta nayó'o on vása kísa ndivi na ñandaq̄ yichi Jesucristo, ta saá njivi yó'o kini kā ké'é na noq̄ njivi na on vása kándixa Jesucristo.

⁹ Ta náña'a ná nixi'i yiji, ta kómí ná unj̄ sik̄o kuiyá ta kuá'a kā, ta ñii ñii nayó'o ñii lajá xikuu yiji ná, ta ndasaá kuiti náña'a yó'o, vā'a ka'yí ún kívi ná noq̄ tutu xá'a ña naki'in ná ña taxi nañani yó xí'in náki'vá yó na kándixa Jesucristo xá'a ña chindeé ña'á na.

¹⁰ Ta náña'a ná naki'in ñavá'a yó'o xíñi ñó'ó kuu náña'a ná xa kísa ndivi kuá'a ní chiño vā'a, ta kánóo vā'a to'on xá'a ná noq̄ njivi. Xíñi ñó'ó kuu ná náña'a ná vā'a sákua'no sa'ya, xíñi ñó'ó

kuu ná náñ'a'q ná xí'in ñato'ó náki'in njivi na kixaq ve'e ná, ta xín'i ñó'ó kuu ná náñ'a'q ná xa nákata xá'q nañani yó xí'in náki'vá yó kíví kixaq na ve'e ná, ta xín'i ñó'ó kuu ná náñ'a'q ná chindeé njivi na xó'ví, ta ndixa taxi xí'in mii ná ña kasa ndivi ná ndi'i saá noq chiño v'a.

¹¹ Ta yóo náñ'a'q ná nixi'i yíi, ta náyó'o t'a'án tondaq ɻunj sikq kuiyá ná, ta qn ka'yí ún kíví náyó'o noq tutu ña káchí naki'in ná ña'q ná taxi nañani yó xí'in náki'vá yó xá'q ná chindeé ña'á na. Saá chi vaxi kíví kutoo ní náñ'a'q yó'o koo yíi ná, ta kixá'á ná qn kua'a ká ná kasa ndivi ná ña kóni Jesucristo, vará si'ná níká'qan ná ndí ndixa qn tondaq ká ná xá'q ná kasa chiño ná noq Ndios.

¹² Ta saá nakuiso ná kuáchi, chi xí'in ña tondaq tuku ná, ya'a ndoso ná tq'on ña si'ná níká'qan ná kasa ndivi ná.

¹³ Ta yóo inká ña qn vá'a kéké sava náñ'a'q kuáchí yó'o, chi sákuá'á ná kuu ná náxúxán, ná xíka sii mii ñii ñii ve'e njivi, ndáto'on ná tq'on visi, ta kóni ná ka'nda chiño ná noq inká njivi ndasaá xín'i ñó'ó kasa ndivi na chiño mii ná, ta ká'qan ná xí'in njivi tq'on ña qn vása xín'i ñó'ó.

¹⁴ Ta xá'q ñayó'o ndáto'on i xí'in náñ'a'q ná nixi'i yíi, ta nákuáchí kóni kúu ná, v'a'a ká tondaq tuku ná, ná koo sa'ya ná, ta ná kuni'i v'a'a ná yichí ña kasa ndivi ná chiño ve'e mii ná. Ta saá njivi na qn vása kándixa Jesucristo qn kuchiño na ká'qan ná ña qn vá'a xá'q yó.

¹⁵ Ñayó'o ndáto'on i xí'in ndó, chi saá yóo ña qn vá'a kéké sava náñ'a'q nákuáchí ná nixi'i yíi. Náñ'a'q yó'o xa sandakoo ná yichí Jesucristo ta vitin ndíkon ná yichí ñanímá qn diva'a ká'no

Satanás.

16 Tá ñii ña'q áñ ñii tqa na kándixa Jesucristo kúu nave'e ñii ña'q ñá n̄ixi'i yij, ta nayó'o xíni ñó'ó chindeé na ñáñña'a ve'e mjj nayó'o. Ta saá qn sandi'i na xq'aq s̄i'ún ña xíni ñó'ó na ve'e ñq'o noq kísá ká'no na Jesucristo, ta na ve'e ñq'o yó'o kukomí na s̄i'ún xq'aq ña chindeé na ñáñña'a ná ndixa n̄indqo mató'ón, chi n̄ixi'i yij ná, ta qn koó nave'e ná.

17 Ta naxikuq'a na ndiso chiño xí'in natá'an na na kándixa Jesucristo, tá vq'a ní'i na yichi ta vq'a kísá ndivi na chiño, ta xíni ñó'ó kasa tq'ó yó nayó'o, ta chindeé yó na xí'in ña xíni ñó'ó na. Ta ña xíni ñó'ó ní kq kúu ña kasa tq'ó ní yó ta chindeé yó njivi naxikuq'a na ká'qan ndoso tq'on Ndios, ta sáná'a na tq'on ña ndaq.

18 Saá chi tq'on Ndios ña njitaa na xinq'a káchí ña saá: "Tá kísá chiño sindiki s̄anq ndó ña ndundii trigo, ta on chikaq ndó ñono yu'u tíyó'o, ña kuchiño kaxi rí trigo", káchí tq'on Ndios. Ta inkä xiiña noq tq'on Ndios káchí ña saá: "Ndi'i njivi na kísá chiño kómí na ndayí ki'in na ya'vi na", káchí tq'on Ndios.

19 Tá yóo ñii taxikuq'a tq kúu tq ndiso chiño xí'in na kándixa Jesucristo, ta ñii laá tqa vaxi taxi kuachi xq'aq tayó'o, ta saá yó'o ñani yó tq Timoteo, qn kama kandixa ún xq'aq ña ká'qan tayó'o tq táxi kuachi. Saá chi xíni ñó'ó ovj án unj njivi na kasa ndaq xq'aq ñii ñii kuachi, ta saá vq'a kandixa ún ña ká'qan na.

20 Tá yóo ñii taxikuq'a tq kándixa Jesucristo, ta qn xjin ra sandakoo ra ña qn vá'a ké'é ra, ta saá noq ndi'i njivi na nákutá'an ve'e ñq'o, ká'qan ún xí'in tayó'o ndí xíni ñó'ó sandakoo ra qn ke'é kq

ra ña on vá'a. Ta nivi na xíni só'o ña ká'an ún, kuyí'ví na ña yijo saá kundo'o mii na, tá ke'é na ña on vá'a.

²¹ Noq Ndios xí'in noq Jesucristo xí'in noq naángel, sákuiso chiño i yó'ó ña kasa ndivi ún ndi'i ñayó'o ña xá'nda chiño i noq ún vitin, ta on vá'a nakaxin ún nivi, ta nii kí'va ñandaq ke'é ún xí'in ndi'i na.

²² On kama ní chinóo ún nda'a ún sini taa ña nakuiso chiño ra kasa ndivi ra chiño xí'in na kándixa Jesucristo. Saá chi tá on vá'a ke'é tayó'o chiño, ta mii ún nakuiso ún kuachi xá'a ña on vá'a ke'é ra. Ta mii ún, xíni ñó'ó kuu ún taa ta ndixa kutaku ndii noq Ndios.

²³ Ta on ko'o ní ká ún ndasaá kuiti takuií, ta vá'a lo'o kuiti vino ko'o ún, xá'a ña sandúva'a lo'o rá ña kí'ví tixin ún, ta saá tuku sañq lo'o kue'e ña nónó káni tá'an xí'in ún.

²⁴ Yóo sava nivi na ké'é ña on vá'a, ta kívi tá'án ká nachiño kasa nani na xá'a kuachi yó'o, ta ndi'i nivi xa xíni na xá'a kuachi yó'o. Ta yóo inká nivi na ké'é ña on vá'a, ta kuá'a ní kívi yóo se'é ña on vá'a ke'é nayó'o. Ta saá ni, kixaq kívi kundaq ini nivi xá'a ña on vá'a yó'o.

²⁵ Ta nii kí'va saá ndó'o sava nivi na ké'é chiño vá'a, chi tá kundi ndivi chiño vá'a, ta kuá'a ní nivi kama vá'a xíto na ñayó'o. Ta yóo inká chiño ña vá'a ké'é nivi, ta kuá'a ní kívi yóo se'é ña, ta saá ni, on kuchiño koo se'é ña ndi'i saá kívi.

6

To'on ña ká'an xá'a nivi na kúu naesclavo

¹ Tá nañani yó án nákí'vá yó kúu naesclavo, ta nayó'o xíni ñó'ó kasa tó'o ní na patrón na. Ta

xí'in ña ké'é na saá, inkä njivi ɔn kä'än na ña ɔn vá'a xä'a Ndios, ni ɔn kä'än na ña ɔn vá'a xä'a tó'on sáná'a yó.

² Ta naesclavo na kísa chiño noq tapatrón ta kándixa Jesucristo, ta naesclavo yó'o, ɔn vá'a kani sínj na ndí ɔn vása xíni ñó'ó kasa tó'ó na tapatrón na chi ñani na kúu ra. Ndä víkä, naesclavo yó'o xíni ñó'ó chikaq kä na ndee ña va'a kasa ndivi na chiño noq tapatrón na. Saá chi ñani na, tqa tqa kí'vi ní ini na xíni na kúu tapatrón na, ta tayó'o kúu tqa tqa naki'in ñavä'a xä'a chiño kísa ndivi naesclavo yó'o. Tó'on yó'o kúu ña xíni ñó'ó saná'a ún ta kä'än ndoso ún noq njivi.

*Tá kutaku yó ndatán kóni Ndios,
ta qn kutoo ní yó si'ún ñoyívi yó'o*

³ Tá yóo njivi na sáná'a inkä tó'on ña ɔn vása yóo yu'ú xí'in tó'on ña njika'än Jesucristo, án sáná'a na tó'on ña ɔn vása yóo yu'ú xí'in tó'on ña ndaq sáná'a yó ña ká'än ndasaá kutakü yó ndatán kóni Ndios,

⁴ ta na sáná'a ña ɔn vá'a yó'o kúu njivi na kísa ká'no xí'in mjj, ta ndixa njivi yó'o ndä lo'o ɔn vása xíni na. Nayó'o ndasaá kuiti kúsij ini na xí'in tó'on ña kani tá'an na xí'in njivi xä'a ña kóni kachí sava tó'on. Ta xí'in ña náa njivi saá, kama ní káku ña kuíni ini na xíni tá'an na, ta kíxá'á na sáq ini na xíni tá'an na, ndä tondäa na natä'ví tá'an na, ta kíxá'á na ká'än na kuä'ä ní tó'on ndivä'a xä'a natá'an na, ta xáni sínj na ndí na ɔn vá'a ini kúu ndi'i natá'an na.

⁵ Nayó'o, xí'in tó'on káni tá'an na xä'a ña ɔn vása ndáyä'ví. Ta ndatán yóo ña tá'yí saá yóo ña

xíni tóni nayó'o, saá chi on vásá xíni na yu kúu ña ndixa ndaqa. Ta xáni síni na ndí ña kundikon na yichi Ndios kúu ña nduu na nakuíká, na kuá'qa ní si'ún kukomí. Ta yí'í ká'an j xí'in ún on nakutá'an ún xí'in nívi na on vá'a yó'o.

6 Tá ndixa ndíkon ndino'o ini yó yichi Ndios, ta tá kúsiju ini yó xíni yó ñavá'a táxi Ndios nda'qa yó, ta saá ndixa kómí yó ñakuíká ndino'o.

7 Saá chi kívi káku yó ñoyívi yó'o, on kóó ña'a ní-kixaqa xí'in yó. Tá tondqa kívi kívi yó ta saá kuá'qa yó xí'in Ndios, ta on kuchiño kó'on nda'ñii ñakuíká xí'in yó.

8 Ñakán kíqa, tá xa yóo ña xíxi yó xí'in tikotó kundixin yó ñoyívi yó'o, ta va'a ná kusiju ini yó xí'in ñayó'o.

9 Yóo nívi na kóni kukomí ñakuíká ñoyívi yó'o, ta xá'qa ñayó'o kí'vi na kuachi ké'é na ña on vá'a, chi kíxá'á na kútoo ní na kukomí na kuá'qa ní noqo ña on vásá ndáyá'ví, ña kúu ña sátiyí xí'in mii na, ta kíxá'á na kuá'qa na yichi noqo ndi'i xá'qa na.

10 On vásá va'a ña kútoo nívi kukomí na kuá'qa ní si'ún, chi noqo ña kútoo ní na si'ún káku ndi'i saá noqo ña on vá'a. Xá'qa ña kútoo ní na si'ún, sava nívi sàndakoo na yichi Jesucristo, ta saá xo'vi ní nayó'o.

*TaPablo ká'qa ra xí'in taTimoteo
xíni ñó'ó kutaku ra ndatán kóni Ndios*

11 Ta yó'ó, ta Timoteo, taqa taq kísá chiño noqo Ndios, xíni ñó'ó kuxíká ún noqo ndi'i ña on vá'a. Ta xíni ñó'ó kasa ndivi ún ñandaa, kutaku ún ndatán kóni Ndios, ta kandixa ndino'o ini ún Jesucristo. Kuki'vi ini ún koni ún nívi, kundeé

ini ún noq̄ ndi'i ña xq̄'ví ún, ta kuu ún taa taa va'a ini xí'in ndi'i njivi.

12 Saá tuku xíni ñó'ó chikaq̄ ní ún ndee xq̄'a yichi Jesucristo ña kúu ña ndíkon yó. Ta chikaq̄ ní ún ndee xq̄'a ña taxi Ndios ña kutakú ún xí'in ra ndi'i saá kívi ña vaxi. Chi xq̄'a ñayó'o, Ndios nákana ra yó'ó kívi njika'an ún kándixa ún Jesucristo noq̄ kuq̄'a ní njivi xini na yó'ó.

13 Ta vitin noq̄ Ndios, taa taa taxi ña tákü ndi'i saá ñq̄'a ña yóo, ta noq̄ Jesucristo, taa taa ndakuijn xq̄'a ñandaq̄ kívi xíndichi ra noq̄ taa Poncio Pilato, xá'nda chiño i noq̄ ún vitin.

14 Chikaq̄ so'o ún ndi'i ña xá'nda chiño i noq̄ ún, ta kasa ndivi ún ndi'i ña kóni Ndios, ña qn kuchiño inkä njivi kq̄'an na ña qn vá'a xq̄'a ún. Saá vivíi kutakú ún ndä kixaq̄ kívi ndikó Jesucristo, Taa taa Ká'no noq̄ yó.

15 Tá kixaq̄ kívi ña chítóni Ndios, ta tuku sanatiivi ra Jesucristo ña koni njivi ñoyívi yó'o. Ta ñii lqá Ndios yó'o kúu tava'a ní, taa taká'no noq̄ ndi'i njivi xí'in noq̄ ndi'i ñq̄'a ña yóo ñoyívi. Kómí ra ndi'i ndee xí'in ndi'i ndayí noq̄ ndi'i narey, ta Ndios kúu taa ká'no kq̄ noq̄ ndi'i naná'no na yóo ñoyívi yó'o.

16 Ta ñii lqá Ndios kúu taa xá tákü ndi'i saá kívi njiva'a ta kutakú ra ndi'i saá kívi ña vaxi. Yóo Ndios mä'ñó ña yé'e ní ña qn vasa kuchiño koto káxín njivi xí'in nduchu noq̄ na, ni qn vasa kuchiño tonðäa yatin njivi noq̄ yóo ña yé'e yó'o. Ndä ñii njivi qn taa'án koni na Ndios, ni qn kuchiño koni na ra xí'in nduchu noq̄ na. ¡Ná naki'in Ndios ndi'i ñato'ó, ta ná kasa ká'no ndi'i njivi Ndios, chi kómí ra ndi'i ndee ndi'i saá kívi! Saá ná koo ña.

17 Xíñi ñó'ó ndato'on ún xí'in njivi na kómí ñakuíká ñoyívi yó'o ña on kuu na njivi na ñaq'a ní ini, ni on kani sini na ndí ñakuíká na kúchiño ña sakaku ña na noq' ndi'i tondó'ó, chi ñakuíká on siví ña kundee koo ndi'i saá kiví kúu ña, chi niii kiví kuchiño ndaño'ó ñakuíká, án ndi'i xaq'a ña. Vä'a ką njivi nakuíká ndixa ná kundaa ini na ndí Ndios kúu tą kúchiño chindeé ra na, chi niii laá Ndios tątákų kúu tąta taxi ndi'i saá noq' ñavä'a nda'q' yó, xaq'a ña konj ñó'ó yó ñayó'o xí'in ñasii ini yó.

18 Ndato'on ún xí'in njivi nakuíká ndí xíñi ñó'ó ke'é na ñavä'a, ta kasa ndivi na kua'a ní chiño vä'a. Ta xíñi ñó'ó kuu na njivi na on vása sí'nda, ta víkä koo ti'va na ta'ví na ñakuíká kómí na, ta xí'in ñasii ini na taxi na ña xíñi ñó'ó njivi nda'q' na.

19 Tá ke'é nakuíká saá, ta kiví vaxi nayó'o kukomí na ñakuíká ndino'o ñoyívi nino. Saá chi ñavä'a ké'é nayó'o sáná'a ña ndí ndixa vä'a kándixa na Ndios. Ta saá kuchiño taxi ra ña kutakų ndino'o na xí'in ra ndi'i saá kiví ña vaxi.

*Ñayó'o kúu tō'on sondí'í tutu yó'o
ña sakuiso chiño tāPablo tāTimoteo*

20 Tata Timoteo, chikaq' ún ndeeq' ña vä'a kasa ndivi ún chiño ña sakuiso chiño Ndios yó'ó. Ta on chikaq' so'o ún tō'on vatá ña on vása ndáya'ví ña kúu ña ká'an njivi na ndíkön yichi on vä'a ñoyívi yó'o. Xáni sini njivi na on vä'a yó'o ndí ká'an na tō'on ndichí, ta on siví ñandaq' kúu ña xáni sini na.

21 Yóo sava njivi na kándixa ta tákų na xí'in tō'on vatá yó'o, ta xaq'a ñayó'o sandakoo na yichi Jesucristo.

Ta ndi'i saá k̄jv̄i Ndios ná ke'é ra ñavq'a ní
xí'in ún. Saá ná koo ña.

**Alacatlatzala Mixtec New Testament
Portions of the Holy Bible in the Alacatlatzala
Mixtec language of Mexico**

copyright © 2019 Wycliffe Bible Translators, Inc.

Language: Mixtec, Alacatlatzala

Contributor: Wycliffe Bible Translators, Inc.

All rights reserved.

2025-05-14

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 14 May 2025 from source
files dated 14 May 2025

a74bfb3f-bd55-5ab9-983e-8d19de48c198